

درس اول

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (٢٤)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! دعوت خدا و پیامبر را اجابت کنید هنگامی که شما را به سوی چیزی می‌خواند که شما را حیات می‌بخشد! و بدانید خداوند میان انسان و قلب او حایل می‌شود، و همه شما (در قیامت) نزد او گردآوری می‌شوید! (٢٤) -

انفال

پیام:

- ۱- زندگی و حیات مؤمنان، نتیجه‌ی اجابت از دعوت خدا و پیام آورش است.
- ۲- اشاره به هدایت ویژه‌ی انسان به وسیله‌ی ارسال دین از طریق پیامبران است.

کلیت:

زندگی و حیات پاک، معلول پذیرش دعوت خدا و رسول

اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (٦) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ (٧)

ما را به راه راست هدایت کن ... (٦) راه کسانی که آنان را مسمول نعمت خود ساختی؛ نه کسانی که بر آنان غضب کرده‌ای؛ و نه گمراهان. (٧) - حمد

پیام:

- ۱- خواست هر انسان عاقل و خردمند از خداوند این است که راه مستقیم سعادت را به او نشان دهد.
- ۲- اگر کسی چنین خواستی نداشته باشد، نتیجه‌اش سرگردانی و حیرانی (ضالین) با سقوط در انحراف و گناه (مغضوب علیهم) است.

کلیت:

لزوم درخواست هدایت الهی از طرف انسان و نتیجه‌ی عدم این درخواست، سقوط در گناه

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى (٥٠)

گفت: «پروردگار ما همان کسی است که به هر موجودی، آنچه را لازمه آفرینش او بوده داده؛ سپس هدایت کرده است!» (٥٠) - طه

پیام:

خداوند تمام مخلوقات را هدایت می‌کند که آن را هدایت عمومی می‌گویند.

کلیت:

هدایت عمومی موجودات، یک اصل عام در نظام خلقت

سَبَّحَ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى (١) الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى (٢) وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى (٣)

منزه شمار نام پروردگار بلندمرتبه‌ات را! (١) همان خداوندی که آفرید و منظم کرد، (٢) و همان که اندازه‌گیری کرد و هدایت نمود، (٣) - اعلی

پیام:

خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با ویژگی‌ها و خصوصیاتشان هدایت می‌کند که آن را هدایت خاص می‌گویند.

کلیت:

تناسب میان ویژگی‌ها و خصوصیات همه‌ی موجودات با هدایت آن‌ها و هدایت عمومی همه‌ی موجودات (هدایت خاص)

رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا (۱۶۵)

پیامبرانی که بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده بودند، تا بعد از این پیامبران، حجتی برای مردم بر خدا باقی نماند، (و بر همه اتمام حجت شود؛) و خداوند، توانا و حکیم است. (۱۶۵) - نساء

پیام:

اکنون که خداوند پیامبران را فرستاده و انسان‌ها را هدایت کرده، کسی نمی‌تواند در قیامت بهانه و دستاویزی داشته باشد.

کلیت:

هدایت ویژه‌ی انسان با ارسال رسل و اتمام حجت خدا بر او

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّٰ فَأِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهِهَا وَمَا نَتَّ عَلِيمٌ بِوَكِيلٍ (۴۱)

ما این کتاب (آسمانی) را برای مردم بحق بر تو نازل کردیم؛ هر کس هدایت را پذیرد به نفع خود اوست؛ و هر کس گمراهی را برگزیند، تنها به زیان خود گمراه می‌گردد؛ و تو مأمور اجبار آنها به هدایت نیستی. (۴۱) - زمر

پیام:

اکنون که خداوند انسان‌ها را هدایت کرده، اگر کسی راه سعادت را انتخاب نکند، عواقب آن بر عهده‌ی خودش است.

کلیت:

هدایت ویژه‌ی انسان با انزال کتب و اختیاری بودن پذیرش آن.

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلٌ رَبَّنَا بِالْحَقِّ وَنُودُوا أَنْ تَتْلُوا لَكُمْ الْجَنَّةَ أَوْ رِثْمَهَا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (۴۳)

و آنچه در دلها از کینه و حسد دارند، برمی‌کنیم (تا در صفا و صمیمیت با هم زندگی کنند)؛ و از زیر (قصرها و درختان) آنها، نهرها جریان دارد؛ می‌گویند: «ستایش مخصوص خداوندی است که ما را به این (همه نعمتها) رهنمون شد؛ و اگر خدا ما را هدایت نکرده بود، ما (به اینها) راه نمی‌یافتیم! مسلماً فرستادگان پروردگار ما حق را آوردند!» و (در این هنگام) به آنان ندا داده می‌شود که: «این بهشت را در برابر اعمالی که انجام می‌دادید، به ارث بردید!» (۴۳) - اعراف

پیام:

۱- اهل رستگاری رسیدن به مراتب عالی و نعمات الهی را مرهون هدایت الهی که پاسخ‌گوی نیازهای اساسی آن است می‌دانند.

کلیت:

نیاز انسان به هدایت و راهنمایی خداوند و سپاسگزاری هدایت یافتگان از آن

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصَّمَّ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ (۴۲) وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعُمْىَ وَلَوْ كَانُوا لَا

يُبْصِرُونَ (۴۳)

گروهی از آنان، بسوی تو گوش فرامی دهند؛ (اما گویی هیچ نمی شنوند و کردند!) آیا تو می توانی سخن خود را به گوش کران برسانی، هر چند نفهمند؟! (۴۲) و گروهی از آنان، به سوی تو می نگرند (اما گویی هیچ نمی بینند!) آیا تو می توانی نابینایان را هدایت کنی، هر چند نبینند؟! (۴۳) - یونس

پیام:

۱- کسی که عقلش را به کار نگیرد و قلبش کور شده، هدایت نمی یابد.
۲- هدایت پیامبر که حجت ظاهر است وقتی مؤثر واقع می شود که عقل، یعنی حجت باطنی سرکوب نشده و قدرت عمل داشته باشد.
کلیت:

رابطه‌ی میان حجت ظاهر و حجت باطن و تقدم حجت باطن بر حجت ظاهر

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ أَنْ يَهْدِيَ لِلَّذِي هِيَ أَفْوَمٌ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا (۹)

این قرآن، به راهی که استوارترین راه هاست، هدایت می کند؛ و به مؤمنانی که اعمال صالح انجام می دهند، بشارت می دهد که برای آنها پاداش بزرگی است. (۹) - اسراء

پیام:

این آیه می گوید که خداوند برنامه‌ی صحیح زندگی را در اختیار انسان قرار داده است. (کشف راه درست زندگی)

کلیت:

نیاز به برنامه‌ی زندگی ی کشف راه درست زندگی

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (۹۷)

هر کس کار شایسته‌ای انجام دهد، خواه مرد باشد یا زن، در حالی که مؤمن است، او را به حیاتی پاک زنده می داریم؛ و پاداش آنها را به بهترین اعمالی که انجام می دادند، خواهیم داد. (۹۷) - نحل

پیام:

این آیه بیان می کند که ایمان و عمل صالح، حیت پاک، همراه با رشد و شادکامی را در پی دارد و آینده‌ای روشن که پاداش اخروی است را به ارمغان می آورد.

کلیت:

نیاز به آینده‌ی روشن و برنامه‌ی زندگی

درس دوم

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ (۱۳)

آیینی را برای شما تشریح کرد که به نوح توصیه کرده بود؛ و آنچه را بر تو وحی فرستادیم و به ابراهیم و موسی و عیسی سفارش کردیم این بود که: دین را برپا دارید و در آن تفرقه ایجاد نکنید! و بر مشرکان گران است آنچه شما آنان را به سویش دعوت می کنید! خداوند هر کس را بخواهد برمی گزیند، و کسی را که به سوی او بازگردد هدایت می کند. (۱۳) - شوری

پیام:

خداوند یک دین برای پیامبران تشریح کرده و از آنان خواسته این دین را به پا دارند و در آن اختلاف و تفرقه نکنند.

کلیت:

واحد بودن دین الهی

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (۱۳۵) قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (۱۳۶)

(اهل کتاب) گفتند: «یهودی یا مسیحی شوید، تا هدایت یابید!» بگو: «(این آیینهای تحریف شده، هرگز نمی تواند موجب هدایت گردد)، بلکه از آیین خالص ابراهیم پیروی کنید! و او هرگز از مشرکان نبود!» (۱۳۵) بگوید: «ما به خدا ایمان آورده ایم؛ و به آنچه بر ما نازل شده؛ و آنچه بر ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و پیامبران از فرزندان او نازل گردید، و (همچنین) آنچه به موسی و عیسی و پیامبران (دیگر) از طرف پروردگار داده شده است، و در میان هیچ یک از آنها جدایی قائل نمی شویم، و در برابر فرمان خدا تسلیم هستیم؛ (و تعصبات نژادی و اغراض شخصی، سبب نمی شود که بعضی را بپذیریم و بعضی را رها کنیم.)» (۱۳۶) - بقره

پیام:

کسانی که از مردم می خواهند پیرو ادیان دیگری ماند یهودیت یا مسیحیت شوند، راه نادرستی را می پیمایند. همه باید به آیین ابراهیم که همان دین اسلام است، دعوت کنند.

کلیت:

واحد بودن دین الهی

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعْيَايُنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ (۱۹)

دین در نزد خدا، اسلام (و تسلیم بودن در برابر حق) است. و کسانی که کتاب آسمانی به آنان داده شد، اختلافی (در آن) ایجاد نکردند، مگر بعد از آگاهی و علم، آن هم به خاطر ظلم و ستم در میان خود؛ و هر کس به آیات خدا کفر ورزد، (خدا به حساب او می رسد؛ زیرا) خداوند، سریع الحساب است. (۱۹) - آل عمران

پیام:

اسلام (تسلیم خدا بودن) نام تنها دین الهی است و کسانی سبب تفرقه در دین شدند که به حقیقت آگاه بودند اما با سرکشی و کفر به آیات الهی دست به این کار زدند.

کلیت:

وحدت دین الهی و ریشه‌ی پیدایش ادیان مختلف

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رُسُولٍ إِلَّا لِيُبَيِّنَ لِقَوْمِهِمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (۴)

ما هیچ پیامبری را، جز به زبان قومش، نفرستادیم؛ تا (حقایق را) برای آنها آشکار سازد؛ سپس خدا هر کس را بخواهد (و مستحق بداند) گمراه، و هر کس را بخواهد (و شایسته بداند) هدایت می‌کند؛ و او توانا و حکیم است. (۴) - ابراهیم پیام:

هر پیامبری دین الهی را متناسب با سطح درک و برای قوم و دوره‌ی خود تبلیغ می‌کند تا مردم آن دوره بفهمند و درک کنند. کلیت:

رشد تدریجی سطح فکر جوامع و اقوام، علت تجدید نبوت.

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا (۴۰)

محمد (ص) پدر هیچ یک از مردان شما نبوده و نیست؛ ولی رسول خدا و ختم‌کننده و آخرین پیامبران است؛ و خداوند به همه چیز آگاه است! (۴۰) - احزاب پیام:

حضرت محمد (ص) آخرین پیامبر خداست و پس از ایشان پیامبری نیست.

کلیت:

ختم نبوت

وَإِذَا جَاءَهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَا حَتَّى نُؤْتِي مِثْلَ مَا أُوتِيَ رَسُولُ اللَّهِ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يُجْعَلُ رِسَالَتَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارٌ

عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ (۱۲۴)

و هنگامی که آیه‌ای برای آنها بیاید، می‌گویند: «ما هرگز ایمان نمی‌آوریم، مگر اینکه همانند چیزی که به پیامبران خدا داده شده، به ما هم داده شود!» خداوند آگاهتر است که رسالت خویش را کجا قرار دهد! بزودی کسانی که مرتکب گناه شدند، (و مردم را از راه حق منحرف ساختند) در مقابل مکر (و فریب و نیرنگی) که می‌کردند، گرفتار حقارت در پیشگاه خدا، و عذاب شدید خواهند شد. (۱۲۴) - انعام

پیام:

خداوند، مسئولیت پیامبری را بر عهده‌ی کسانی قرار می‌دهد که توانایی و ویژگی انجام این مسئولیت را دارند.

کلیت:

عصمت انبیاء الهی و تعیین مقام رسالت از جانب خداوند.

درس سوم

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (۲۳) فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا

وَلَنْ تَفْعَلُوا فَأْتُوا نَارَ الَّتِي وَفُودَهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ (۲۴)

و اگر در باره آنچه بر بنده خود [پیامبر] نازل کرده ایم شک و تردید دارید، (دست کم) یک سوره همانند آن بیاورید؛ و گواهان خود را- غیر خدا- برای این کار، فرا خوانید اگر راست می‌گویید! (۲۳) پس اگر چنین نکنید- که هرگز نخواهید کرد- از آتشی بترسید که هیزم آن، بدنهای مردم (گنهار) و سنگها [بتها] است، و برای کافران، آماده شده است! (۲۴) - بقره

ح

۱- کسی که می‌پندارد قرآن کریم از جانب خدا نیست، برای اثبات ادعای خود، سوره‌ای مانند یکی از سوره‌های قرآن بیاورد (حال چه خودش این سوره را ساخته باشد و چه از ادیبان و دانشمندان کمک گرفته باشد، چه آن سوره بزرگ باشد و چه کوچک)
۲- اگر کسی بدون دلیل منکر الهی بودن قرآن باشد، عذاب الهی در انتظار اوست (زیرا بدون دلیل و از روی لجبازی حق را کنار گذاشته و به راه باطل رفته است)

☀ کلیت:

تحدی، اعجاز قرآن و جاودانگی اعجاز پیامبر

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْءَانَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا (۸۲)

ب

آیا درباره قرآن نمی‌اندیشند؟! اگر از سوی غیر خدا بود، اختلاف فراوانی در آن می‌یافتند. (۸۲) - نساء

ح

یکی از دلایل الهی بودن قرآن چیست؟

نبودن اختلاف در محتوای این کتاب است. (هیچ تناقض و ناسازگاری میان معارف و آموزه‌های آن نیست و تمام قسمت‌هایش یکدیگر را تأیید می‌کنند. با این که این کتاب در ظرف ۲۳ سال بر پیامبر نازل شده است.)

☀ کلیت:

انسجام درونی در عین نزول تدریجی از ویژگی‌های اعجاز محتوایی قرآن

وَمَا كُنْتُمْ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ يَمِينِكُمْ إِذَا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ (۴۸)

ب

تو هرگز پیش از این کتابی نمی‌خواندی، و با دست خود چیزی نمی‌نوشتی، مبدا کسانی که در صدد (تکذیب و) ابطال سخنان تو هستند، شک و تردید کنند! (۴۸) - عنکبوت

ح

پیام:

در چه صورتی جای آن بود که کج اندیشان درباره‌ی الهی بودن قرآن دچار شک شوند؟

اگر پیامبر (ص)، خواندن و نوشتن می‌دانست و یک نویسند و ادیب بود، جای آن داشت که کج اندیشان درباره‌ی الهی بودن قرآن دچار شک شوند.

☀ کلیت:

امی بودن پیامبر(ص)، نشانه‌ای بر اعجاز جاودانه ایشان

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ (۱) خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ (۲) اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ (۳) الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ (۴) عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ

ب

يَعْلَمُ (۵)

✍ بخوان به نام پروردگارت که (جهان را) آفرید، (۱) همان کس که انسان را از خون بسته‌ای خلق کرد! (۲) بخوان که پروردگارت (از همه) بزرگوارتر است، (۳) همان کسی که بوسیله قلم تعلیم نمود، (۴) و به انسان آنچه را نمی‌دانست یاد داد! (۵)

✍ پیام:
با بررسی اولین آیات نازل شده بر پیامبر اکرم(ص) توضیح دهید که چگونه این آیات، نشان‌دهنده‌ی تاثیر پذیری قرآن از فرهنگ و عقاید دوران جاهلیت است؟
این آیات بیانگر آن است که پیامبر (ص) تحت‌ت‌ثیر فرهنگ جاهلی نبوده است. ایشان با این که درس نخوانده بود، در اولین آیاتی که برای مردم آورد از علم و درس و کتابت با مردم سخن گفت.

✨ کلیت:
تأثیرناپذیری قرآن از عقاید دوران جاهلیت در اولین آیات نازل شده بر پیامبر (ص).

درس چهارم

✍ **لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِن قَبْلُ لَنِي ضَالِّينَ (۱۶۴)**

✍ خداوند بر مؤمنان منت نهاد [نعمت بزرگی بخشید] هنگامی که در میان آنها، پیامبری از خودشان برانگیخت؛ که آیات او را بر آنها بخواند، و آنها را پاک کند و کتاب و حکمت بیاموزد؛ هر چند پیش از آن، در گمراهی آشکاری بودند. (۱۶۴) - آل عمران

✍ پیام:
۱- یکی از وظایف پیامبر اکرم (ص) خواندن آیات قرآن برای مردم است.
۲- وظیفه‌ی دیگر ایشان تزکیه و تعلیم کتاب و حکمت می‌باشد.

✨ کلیت:

دو قلمرو رسالت پیامبر دریافت و ابلاغ وحی و مرجعیت دینی

✍ **قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ (۳۲)**

✍ بگو: «از خدا و فرستاده (او)، اطاعت کنید! و اگر سرپیچی کنید، خداوند کافران را دوست نمی‌دارد.» (۳۲) - آل عمران

✍ پیام:
ضرورت پذیرش ولایت الهی و نپذیرفتن حاکمیت طاغوت و جامعیت دین اسلام از دلایل تشکیل حکومت اسلامی (ولایت‌ظاهری)

✍ **اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطُّغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (۲۵۷)**

✍ خداوند، ولی و سرپرست کسانی است که ایمان آورده‌اند؛ آنها را از ظلمتها، به سوی نور بیرون می‌برد. (اما) کسانی که کافر شدند، اولیای آنها طاغوتها هستند؛ که آنها را از نور، به سوی ظلمتها بیرون می‌برند؛ آنها اهل آتشند و همیشه در آن خواهند ماند. (۲۵۷) - بقره

✍ پیام:

- ۱- آن کس می‌تواند از تاریکی به نور درآید که بر خدا ایمان داشته و ولایت الهی را بپذیرد.
 ۲- اگر کسی ولایت و سرپرستی خداوند را نپذیرد و به ولایت طاغوت درآید، نتیجه‌اش گرفتار شدن در آتش جهنم خواهد بود.

☀️ کلیت:

ضرورت پذیرش ولایت الهی و نپذیرفتن حاکمیت طاغوت از دلایل تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِّنَ اللَّهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نُسْتَحِذْ عَلَيْكُمْ وَ
 مَنَعَكُمْ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا (۱۴۱)

منافقان همانها هستند که پیوسته انتظار می‌کشند و مراقب شما هستند؛ اگر فتح و پیروزی نصیب شما گردد، می‌گویند: مگر ما با شما نبودیم؟ (پس ما نیز در افتخارات و غنائم شریکیم!) «و اگر بهره‌ای نصیب کافران گردد، به آنان می‌گویند: مگر ما شما را به مبارزه و عدم تسلیم در برابر مؤمنان، تشویق نمی‌کردیم؟ (پس با شما شریک خواهیم بود!)» خداوند در روز رستاخیز، میان شما داوری می‌کند؛ و خداوند هرگز کافران را بر مؤمنان تسلطی نداده است. (۱۴۱) - نساء

پیام: ﴿﴾

مسلمانان نباید سلطه‌ی بیگانگان را بپذیرند.

☀️ کلیت:

حفظ استقلال جامعه‌ی اسلامی در برابر کفار از دلایل تشکیل حکومت اسلامی و ولایت ظاهری

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا نُزِّلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ
 يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا (۶۰)

آیا ندیدی کسانی را که گمان می‌کنند به آنچه (از کتابهای آسمانی که) بر تو و بر پیشینیان نازل شده، ایمان آورده‌اند، ولی می‌خواهند برای داوری نزد طاغوت و حکام باطل بروند؟! با اینکه به آنها دستور داده شده که به طاغوت کافر شوند. اما شیطان می‌خواهد آنان را گمراه کند، و به بیراهه‌های دور دستی بيفکند. (۶۰) - نساء

پیام: ﴿﴾

مسلمانان نباید برای داوری به طاغوت و حکومت غیرالهی مراجعه کنند.

☀️ کلیت:

ضرورت پذیرش ولایت الهی و عدم پذیرش حاکمیت طاغوت از دلایل تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيُقِيمُوا النَّاسَ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَ
 لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ (۲۵)

ما رسولان خود را با دلایل روشن فرستادیم، و با آنها کتاب (آسمانی) و میزان (شناسایی حق از باطل و قوانین عادلانه) نازل کردیم تا مردم قیام به عدالت کنند؛ و آهن را نازل کردیم که در آن نیروی شدید و منافی برای مردم است، تا خداوند بداند چه کسی او و رسولانش را یاری می‌کند بی‌آنکه او را ببینند؛ خداوند قوی و شکست‌ناپذیر است! (۲۵) - حدید

پیام: ﴿﴾

مسلمانان وظیفه دارند جامعه‌ای بر اساس عدل بنا کنند.

☀️ کلیت:

ضرورت اجرای احکام اسلام از دلایل تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)

درس پنجم

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا (۵۹)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! اطاعت کنید خدا را! و اطاعت کنید پیامبر خدا و اولو الامر [اوصیای پیامبر] را! و هر گاه در چیزی نزاع داشتید، آن را به خدا و پیامبر بازگردانید (و از آنها داوری بطلبید) اگر به خدا و روز رستاخیز ایمان دارید! این (کار) برای شما بهتر، و عاقبت و پایانش نیکوتر است. (۵۹) - نساء

پیام: ﴿﴾

- ۱- مسلمانان باید در برنامه‌های زندگی خود از خدا، رسول و صاحب امر (اولو الامر) اطاعت کنند.
- ۲- از آن‌جا که این سه اطاعت در کنار هم قرار گرفته‌اند، سرپیچی از هر مورد حرام است.
- ۳- از آن‌جا که مصداق صاحب امر در آیه مشخص نشده، برای آگاهی مردم و اشتباه نکردن آن‌ها لازم است که رسول خدا ایشان را مشخص نماید.

۴- بنابر یخن پیامبر اکرم (ص) در حدیث جابر، کسانی که مصداق صاحب امر هستند عبارت‌اند از امامان دوازده گانه

☀️ کلیت:

دستور اطاعت از صاحبان امر برای تداوم مسئولیت‌های مقام امامت پس از رحلت رسول خدا (ص).

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ (۵۵)

سرپرست و ولی شما، تنها خداست و پیامبر او و آنها که ایمان آورده‌اند؛ همانها که نماز را برپا می‌دارند، و در حال رکوع، زکات می‌دهند. (۵۵) - مائده

پیام: ﴿﴾

۱- در این آیه معیار جانشین پیامبر ایمان، برپایی نماز و دادن زکات در حال رکوع است.

۲- شأن نزول این آیه حضرت علی (ع) است.

☀️ کلیت:

اعلام ولایت و جانشینی حضرت علی (ع) و تعیین مصداق آن توسط رسول خدا

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ (۶۷)

ای پیامبر! آنچه از طرف پروردگارت بر تو نازل شده است، کاملاً (به مردم) برسان! و اگر نکنی، رسالت او را انجام نداده‌ای! خداوند تو را از (خطرات احتمالی) مردم، نگاه می‌دارد؛ و خداوند، جمعیت کافران (لجوج) را هدایت نمی‌کند. (۶۷) - مائده

پیام: ﴿﴾

۱- خداوند چه فرمانی به پیامبر می‌دهد؟

آن چه بر او نازل شده و بدان فرمان یافته، به مردم برساند و ابلاغ کند.

۲- اهمیت این فرمان چقدر است؟

به آن میزان است که اگر انجام نگیرد، اصل رسالت به انجام نرسیده است.

۳- چرا خداوند بت پیامبر اکرم (ص) وعده می‌دهد که او را حفظ خواهد کرد؟

زیرا ابلاغ این پیام، منافع برخی را به خطر می‌انداخت و احتمال آن بود که به مخالفت برخیزند.

۴- چرا خداوند انجام ندادن این مأموریت را مساوی با عدم انجام رسالت اعلام کرد؟

ادامه کار پیامبر (ص) بستگی کامل به امامت و رهبری حضرت علی (ع) داشت و اگر این واقعه اتفاق نمی‌افتاد و مردم حضرت علی

(ع) را به عنوان جانشین پس از پیامبر نمی‌شناختند، اصل دین مورد تهدید قرار می‌گرفت.

کلیت:

اهمیت تعیین جانشینی پیامبر (ص) و انتخاب جانشین

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ

لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا (۳۳)

و در خانه‌های خود بمانید، و همچون دوران جاهلیت نخستین (در میان مردم) ظاهر نشوید، و نماز را برپا دارید، و زکات را

بپردازید، و خدا و رسولش را اطاعت کنید؛ خداوند فقط می‌خواهد پلیدی و گناه را از شما اهل بیت دور کند و کاملاً شما را

پاک سازد. (۳۳) - احزاب

پیام:

۱- این آیه، عصمت حضرت علی (ع)، حضرت فاطمه (س)، امام حسن (ع) و امام حسین (ع) را اعلام می‌کند. زیرا آنان را از هرگونه رجس و پلیدی دور می‌دارد.

۲- اهل بیت به این معنای خاص که از هر پلیدی دور باشند، فقط شامل همین افراد می‌شود. البته این، مربوط به اهل بیت در زمان پیامبر اکرم (ص) است که در این واقعه در کنار پیامبر جمع شدند، از روایات دیگر نیز عصمت سایر اهل بیت را اثبات می‌کنیم.

۳- چون اهل بیت معصوم هستند، سخن و عمل آنان معیار و ملاک است و باید به آن‌ها عمل کرد، یعنی نظر و عمل آنان حجت است.

کلیت:

عصمت اهل بیت پیامبر (ص) و حجیت داشتن سخن و عمل آنان

درس ششم

وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ (۸۳)

و از پیروان او ابراهیم بود؛ (۸۳) - صافات

پیام:

۱- کلمه‌ی شیعه در قرآن کریم به کار رفته و به معنای پیرو است.

۲- حضرت ابراهیم (ع)، شیعه‌ی حضرت نوح است، یعنی پیرو او می‌باشد.

کلیت:

کاربرد لفظ شیعه در قرآن

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَى حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَعَاثَ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَرَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ مُّبِينٌ (١٥)

او به هنگامی که اهل شهر در غفلت بودند وارد شهر شد؛ ناگهان دو مرد را دید که به جنگ و نزاع مشغولند؛ یکی از پیروان او بود (و از بنی اسرائیل)، و دیگری از دشمنانش، آن که از پیروان او بود در برابر دشمنش از وی تقاضای کمک نمود؛ موسی مشت محکمی بر سینه او زد و کار او را ساخت (و بر زمین افتاد و مرد)؛ موسی گفت: «این (نزاع شما) از عمل شیطان بود، که او دشمن و گمراهکننده آشکاری است» (١٥) - قصص

پیام:

در قرآن کریم، پیروان حضرت موسی (ع) نیز شیعه‌ی او نامیده شده‌اند.

کلیت:

کاربرد لفظ شیعه در قرآن

درس، مضمّن

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ أَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ (١٠٩)

و ما نفرستادیم پیش از تو، جز مردانی از اهل آبادیها که به آنها وحی می‌کردیم! آیا (مخالقان دعوت تو)، در زمین سیر نکردند تا ببینند عاقبت کسانی که پیش از آنها بودند چه شد؟! و سرای آخرت برای پرهیزکاران بهتر است! آیا فکر نمی‌کنید؟! (١٠٩) - یوسف

پیام:

١- قرآن کریم چه درخواستی درباره‌ی گذشتگان دارد؟

باید در تاریخ گذشتگان نظر کنیم و عبرت بگیریم.

٢- نتیجه‌ی عمل به این درخواست، تشخیص چه چیزی است؟

شناخت عاقبت کار گذشتگان، نتیجه‌ی نظر کردن در تاریخ است.

٣- از نظر قرآن کریم، زندگی کدام دسته از انسان‌ها مورد قبول است؟

زندگی آن دسته از اقوام و ملت‌ها که تقوا پیشه کرده باشند، با تفکر و تعقل زندگی نموده‌اند و در تصمیم‌گیری‌ها به آخرت توجه کرده باشند.

٤- بیان تاریخ گذشتگان، از جمله تاریخ اسلام برای چه کسانی عبرت آموز است؟

برای کسانی که اهل تفکر و تعقل باشند

کلیت:

ضرورت شناخت تاریخ گذشتگان از جمله تاریخ اسلام و عبرت آموزی از آن و زندگی مورد قبول از نظر قرآن

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ (١٤٤)

محمد (ص) فقط فرستاده خداست؛ و پیش از او، فرستادگان دیگری نیز بودند؛ آیا اگر او بمیرد و یا کشته شود، شما به عقب برمی‌گردید؟ (و اسلام را رها کرده به دوران جاهلیت و کفر بازگشت خواهید نمود؟) و هر کس به عقب باز گردد، هرگز به خدا ضرری نمی‌زند؛ و خداوند بزودی شاکران (و استقامت‌کنندگان) را پاداش خواهد داد. (۱۴۴) - آل عمران
پیام:

۱- قرآن کریم مسلمانان زمان پیامبر (ص) را از چه چیزی بیم می‌دهد؟
از بازگشت به جاهلیت

۲- از نظر قرآن کریم، سپاسگزاران واقعی نعمت رسالت چه کسانی هستند؟
آنان هستند که به دوره‌ی جاهلیت باز نگردند و به همان شیوه‌ای که پیامبر اکرم (ص) توصیه کرده، زندگی را ادامه دهند.
کلیت:

وقایع پس از رحلت پیامبر (ص)، هشدار درباره بازگشت مسلمانان به دین گذشتگان خود و جاهلیت

درس هشتم

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا (۵۷)

بگو: «من در برابر آن (ابلاغ آیین خدا) هیچ گونه پاداشی از شما نمی‌طلبم؛ مگر کسی که بخواهد راهی بسوی پروردگارش برگزیند (این پاداش من است.)» (۵۷) - فرقان
پیام:

چه کسانی پاداش رسالت را خواهند داد؟

کسانی که راه خدا را در پیش بگیرند و هدایت الهی را بپذیرند

کلیت:

ویژگی کسی که اجر و مزد رسالت پیامبر را می‌پردازد، راه یافتن به سوی خدا و پذیرش هدایت الهی

قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ؛ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ (۴۷)

بگو: «هر اجر و پاداشی از شما خواسته‌ام برای خود شماست؛ اجر من تنها بر خداوند است، و او بر همه چیز گواه است!» (۴۷) - سباء
پیام:

در این آیه، خداوند از پیامبر اکرم می‌خواهد که به مردم بگوید که اگر از شما مزدی می‌خواهم، برای خودتان است، چگونه این مزد برای خود آن‌هاست؟

این پاداش از آن جهت برای خود مردم است که نتیجه‌ی مودت اهل بیت پیامبر اکرم (ص)، پیروی از راه آنان و رستگاری اخروی است.

کلیت:

مزد و رسالت پیامبر به نفع خود مردم

ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهَ عِبَادَهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ (۲۳)

این همان چیزی است که خداوند بندگان را که ایمان آورده و اعمال صالح انجام داده‌اند به آن نوید می‌دهد! بگو: «من هیچ پاداشی از شما بر رسالتم درخواست نمی‌کنم جز دوست داشتن نزدیکانم [اهل بیت]؛ و هر کس کار نیکی انجام دهد، بر نیکی اش می‌افزایم؛ چرا که خداوند آمرزنده و سپاسگزار است. (۲۳) - شوری

پیام: خداوند در این آیه به پیامبر خود فرمان می‌دهد که چه چیزی را پاداش رسالت خود معرفی کند؟ پاداش رسالت پیامبر اکرم (ص)، دوستی و مودت به اهل بیت ایشان است.

کلیت: مودت اهل بیت، پاداش رسالت پیامبر اکرم (ص)

درس نهم

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُ أَمْرًا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (۵۳)

این، بخاطر آن است که خداوند، هیچ نعمتی را که به گروهی داده، تغییر نمی‌دهد؛ جز آنکه آنها خودشان را تغییر دهند؛ و خداوند، شنوا و داناست! (۵۳) - انفال

پیام: ۱- اگر مردم نعمتی را که خداوند به آنان داده ضایع کنند، خداوند نعمت را از آنان می‌گیرد. ۲- عامل از دست دادن نعمت، خود مردم هستند.

کلیت: علت غیبت امام عصر و عامل محرومیت از آن خود مردم

لَهُ مُعَقَّبَاتٌ مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرَ أَمْرًا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَالَهُمْ مِّنْ دُونِهِ مِنِّ وَالٍ (۱۱)

برای انسان، مأمورانی است که پی در پی، از پیش رو، و از پشت سرش او را از فرمان خدا [حوادث غیر حتمی] حفظ می‌کنند؛ (اما) خداوند سرنوشت هیچ قوم (و ملتی) را تغییر نمی‌دهد مگر آنکه آنان آنچه را در خودشان است تغییر دهند؛ و هنگامی که خدا اراده سویی به قومی (بخاطر اعمالشان) کند، هیچ چیز مانع آن نخواهد شد؛ و جز خدا، سرپرستی نخواهند داشت! (۱۱) - رعد

پیام: ۱- عامل از دست دادن نعمت، خود مردم هستند. ۲- زمینه ساز هلاکت و بدبختی یا عزت و سربلندی یک جامعه، اعمال و کردار همان جامعه است.

کلیت: علت غیبت امام عصر: اعمال و کردار یک جامعه

❁❁❁❁❁

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لِيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ (۵۵)

خداوند به کسانی که شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند وعده می‌دهد که قطعاً آنان را حکمران روی زمین خواهد کرد، همان گونه که به پیشینیان آنها خلافت روی زمین را بخشید؛ و دین و آیینی را که برای آنان پسندیده، پابرجا و ریشه‌دار خواهد ساخت؛ و ترسشان را به امنیت و آرامش مبدل می‌کند، آن چنان که تنها مرا می‌پرستند و چیزی را شریک من نخواهند ساخت. و کسانی که پس از آن کافر شوند، آنها فاسقاند. (۵۵) - نور

پیام:

طبق این آیه، چه آینده‌ای برای تاریخ انسان پیش بینی شده است؟ کسانی که ایمان دارند و عمل صالح انجام می‌دهند، وارث زمین (حاکم زمین) می‌شوند، دین حق در جهان استقرار می‌یابد، مؤمنان و صالحان به آرامش می‌رسند و مردم فقط خدا را می‌پرستند.

کلیت: ⚙️

وعهده‌ی الهی در پایان تاریخ برای تحقق حکومت صالحان به مؤمنانی که در مسیر توحید عبادی قدم برداشته‌اند.

❁❁❁❁❁

وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ (۵)

ما می‌خواهیم بر مستضعفان زمین منت نهیم و آنان را پیشوایان و وارثان روی زمین قرار دهیم! (۵) - قصص

پیام:

مستضعفان، رهبران جامعه و وارثان زمین می‌شوند.

کلیت: ⚙️

رسیده رهبری جهان به مستضعفان در پایان تاریخ

❁❁❁❁❁

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ (۱۰۵)

در «زبور» بعد از ذکر (تورات) نوشتیم: «بندگان شایسته‌ام وارث (حکومت) زمین خواهند شد!» (۱۰۵) - انبیاء

پیام:

بندگان صالح، وارثان زمین می‌شوند.

کلیت: ⚙️

جانشینی صالحان در زمین و به ارث بردن آن پیام مشترک قرآن و تورات و زبور داود است. (اتفاق نظر انبیاء الهی درباره‌ی پایان تاریخ)

❁❁❁❁❁

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ (۳۳)

او کسی است که رسولش را با هدایت و آیین حق فرستاد، تا آن را بر همه آیین‌ها غالب گرداند، هر چند مشرکان کراهت داشته باشند! (۳۳) - توبه

پیام:

دین حق بر همه‌ی ادیان باطل غلبه می‌کند.

کلیت: ⚙️

وعده‌ی الهی برای غلبه و پیروزی دین حق (اسلام) بر همه‌ی آیین‌های دیگر.

درس یازدهم

لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ (۴۲)

که هیچ گونه باطلی، نه از پیش رو و نه از پشت سر، به سراغ آن نمی‌آید؛ چرا که از سوی خداوند حکیم و شایسته ستایش

نازل شده است! (۴۲) - فصلت

پیام:

هیچگاه در قرآن باطل راه پیدا نماند و به همین جهت برای همیشه کتاب هدایت ما خواهد بود.

کلیت:

قرآن کریم، پشتوانه‌ی مسلمانان در تداوم مرجعیت دینی و ولایت ظهری در عصر غیبت کبری

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ (۳۳)

او کسی است که رسولش را با هدایت و آیین حق فرستاد، تا آن را بر همه آیین‌ها غالب گرداند، هر چند مشرکان کراهت داشته

باشند! (۳۳) - توبه

پیام:

خداوند، مسیر هدایت و دین حق را با ارسال رسولان در اختیار ما قرار داده است.

کلیت:

احادیث و سخنان پیامبر اکرم (ص)، پشتوانه‌ی مسلمانان در تداوم مرجعیت دینی و ولایت ظاهری در عصر غیبت

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ

يَحْذَرُونَ (۱۲۲)

شایسته نیست مؤمنان همگی (بسوی میدان جهاد) کوچ کنند؛ چرا از هر گروهی از آنان، طایفه‌ای کوچ نمی‌کند (و طایفه‌ای در

مدینه بماند)، تا در دین (و معارف و احکام اسلام) آگاهی یابند و به هنگام بازگشت بسوی قوم خود، آنها را بیم دهند؟! شاید

(از مخالفت فرمان پروردگار) بترسند، و خودداری کنند! (۱۲۲) - توبه

پیام:

چون همه‌ی مردم نمی‌توانند دانش دین را به طور عمیق و تخصصی فرا بگیرند، باید کسانی این مسئولیت را بپذیرند تا سایر مردم برای

به دست آوردن احکام به آنان مراجعه کنند.

کلیت:

تداوم مرجعیت دینی در عصر غیبت با تفقه در دین توسط فقها

درس دوازدهم

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ
بِالْمُهْتَدِينَ (۱۲۵)

با حکمت و اندرز نیکو، به راه پروردگارت دعوت نما! و با آنها به روشی که نیکوتر است، استدلال و مناظره کن! پروردگارت، از هر کسی بهتر می داند چه کسی از راه او گمراه شده است؛ و او به هدایت یافتگان داناتر است. (۱۲۵) - نحل
پیام:

رهبر جامعه باید با روش های درست و منطقی، مردم را به روشن بینی و بصیرت لازم برساند، تا آنها بتوانند راه حق از باطل را تشخیص دهند.
کلیت:

وظیفه ی رهبر جامعه نسبت به مردم: روشنگری مردم با روش های درست و منطقی

فَاسْتَقِمُّ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطَّعُوا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (۱۱۲)

پس همان گونه که فرمان یافته ای، استقامت کن؛ و همچنین کسانی که با تو بسوی خدا آمده اند (باید استقامت کنند)؛ و طغیان نکنید، که خداوند آنچه را انجام می دهید می بیند! (۱۱۲) - هود
پیام:

۱- رهبر جامعه باید، در اجرای احکام الهی در برابر مشکلات از خود استقامت و پایداری نشان دهد و به خود سستی راه ندهد
۲- مردم وظیفه دارند برای اجرای قوانین اسلام، پیشرفت جامعه و ناکام گذاشتن دشمنان خدا و مردم، از خود استقامت و پایداری نشان دهند.
کلیت:

قاطعیت و استواری از مسئولیت های رهبر جامعه و استقامت و پایداری از وظایف مردم نسبت به رهبر.

فِيمَا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لَنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ (۱۵۹)

به (برکت) رحمت الهی، در برابر آنان [مردم] نرم (و مهربان) شدی! و اگر خشن و سنگدل بودی، از اطراف تو، پراکنده می شدند. پس آنها را ببخش و برای آنها آموزش بطلب! و در کارها، با آنان مشورت کن! اما هنگامی که تصمیم گرفتی، (قاطع باش! و) بر خدا توکل کن! زیرا خداوند متوکلان را دوست دارد. (۱۵۹) - آل عمران
پیام:

۱- رهبر نسبت به مردم جامعه ی خود دلسوز و مهربان است.
۲- از کوتاهی های مردم می گذرد و برای آنان از خداوند آموزش می طلبد
۳- با مردم جامعه ی خود مشورت می کند و تصمیم گیری های خود را پس از مشورت انجام می دهد.
کلیت:

دلسوزی، گذشت، آموزش، مشورت، قاطعیت همراه با توکل بر خدا از مسئولیت های رهبر جامعه ی اسلامی نسبت به مردم.

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَا قَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَانُ فَاتَّبِعُونِي وَأَطِيعُوا أَمْرِيَ (۹۰)

و پیش از آن، هارون به آنها گفته بود: «ای قوم من! شما به این وسیله مورد آزمایش قرار گرفته‌اید! پروردگار شما خداوند رحمان است! پس، از من پیروی کنید، و فرمانم را اطاعت نمایید!» (۹۰) - طه

پیام:
مردم مسئولیت دارند از رهبر جامعه تبعیت کنند و پای‌بند قوانین و مقررات حکومت اسلامی باشند.

کلیت:
پیروی از رهبر و تبعیت از مقررات و قوانین اسلام از وظایف مردم نسبت به رهبر

درس سیزدهم

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَا هُمْ فِي الْبُرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا (۷۰)

ما آدمیزادگان را گرامی داشتیم؛ و آنها را در خشکی و دریا، (بر مرکبهای راهوار) حمل کردیم؛ و از انواع روزیهای پاکیزه به آنان روزی دادیم؛ و آنها را بر بسیاری از موجوداتی که خلق کرده‌ایم، برتری بخشیدیم. (۷۰) - اسراء

پیام:
خداوند به انسان کرامت و بزرگی بخشیده و بر بسیاری از مخلوقات برتری داده است.

کلیت:
کرامت و منزلت انسان بر سایر مخلوقات و مصادیق این برتری

کسانی که نیکی کردند، پاداش نیک و افزون بر آن دارند؛ و تاریکی و ذلت، چهره‌هایشان را نمی‌پوشاند؛ آنها اهل بهشتند، و جاودانه در آن خواهند ماند. (۲۶) - یونس

پیام:
هرکس در برابر تمایلات نامشروع بایستد و به نیکی‌ها روی آورد و از گناه دوری کند، گرد ذلت بر چهره‌ی او نمی‌نشیند، یعنی عزیز می‌شود در برابر گناه.

کلیت:
عزت‌مندی در برابر گناه؛ پاداش روی آوردن به نیکی‌ها و ایستادن در برابر تمایلات نامشروع

وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرَهَّقُهُمْ ذِلَّةٌ مَّا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطْعًا مِّنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (۲۷)

اما کسانی که مرتکب گناهان شدند، جزای بدی بمقدار آن دارند؛ و ذلت و خواری، چهره آنان را می‌پوشاند؛ و هیچ چیز نمی‌تواند آنها را از (مجازات) خدا ننگه دارد! (چهره‌هایشان آن چنان تاریک است که) گویی با پاره‌هایی از شب تاریک، صورت آنها پوشیده شده! آنها اهل دوزخند؛ و جاودانه در آن خواهند ماند! (۲۷) - یونس

هرکس از تمایلات نامشروع دنباله روی کند و به گناه و زشتی روی آورد، خواری و ذلت چهره‌ی او را می‌پوشاند، یعنی ذلت در برابر گناه.

☀️ کلیت:

ذلت در برابر گناه: نتیجه‌ی دنباله روی از تمایلات نامشروع و روی آوردن به گناه

يَقُولُونَ لَنْ نَرَجِعَ إِلَى الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجَنَا الْأَعْرَابُ مِنَ الْأَرْضِ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا كِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ (۸)

آنها می‌گویند: «اگر به مدینه بازگردیم، عزیزان ذلیلان را بیرون می‌کنند!» در حالی که عزت مخصوص خدا و رسول او و مؤمنان است؛ ولی منافقان نمی‌دانند! (۸) - منافقون

پیام:

قرآن کریم ابتدا عزت را برای خدا دانسته، زیرا خدا سرچشمه‌ی عزت و کرامت است و پس از آن برای رسول خدا، که بنده‌ی دوست و از همه بیش تر به او تقرب یافته است. بنابراین هرکس اطاعتش از خدا بیش تر باشد، عزتش بیشتر است.

☀️ کلیت:

راه وصول به عزت و کرامت: اطاعت و بندگی خداوند

مَنْ كَانَ يُرِيدَ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكُفُّ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يُورَثُ (۱۰)

کسی که خواهان عزت است (باید از خدا بخواهد چرا که) تمام عزت برای خداست؛ سخنان پاکیزه به سوی او صعود می‌کند، و عمل صالح را بالا می‌برد؛ و آنها که نقشه‌های بد می‌کشند، عذاب سختی برای آنهاست و مکر (و تلاش افسادگرانه) آنان نابود می‌شود (و به جایی نمی‌رسد)! (۱۰) - فاطر

پیام:

با توجه به آیه، راه بهره‌مندی از عزت الهی چیست؟

اطاعت از خداوند، راه بهره‌مندی از عزت الهی آن است که از فرمان‌های الهی پیروی کنیم و قدم در مسیری بگذاریم که خداوند می‌پسندد.

☀️ کلیت:

خدا سرچشمه‌ی عزت و راه بهره‌مندی از عزت مراجعه‌ی به آن

درس چهاردهم

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ

يَتَفَكَّرُونَ (۲۱)

و از نشانه‌های او اینکه همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید، و در میانتان مودت و رحمت قرار داد؛ در این نشانه‌هایی است برای گروهی که تفکر می‌کنند! (۲۱) - روم

پیام:

۱- زن و مرد در خلقت یکسان هستند، زیرا در این آیه آمده که زوج‌های شما از خود شما هستند نه موجودی بیگانه از شما

۲- مبین انس روحی با همسر از اهداف تشکیل خانواده

۳- برای این که آرامش ناشی از انس و هم صحبتی میان همسران پدید آید، قرآن کریم به دو ویژگی که باید میان زن و مرد باشد، اشاره می کند. آن دو ویژگی کدامند؟

مودت و رحمت

☀️ کلیت:

انس با همسر از اهداف تشکیل خانواده و مودت و رحمت زمینه ساز آرامش و انس روحی با همسر.

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ بَدِيْنَ وَحَفَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ اَقْبَالَ بَاطِلٍ يُؤْمِنُوْنَ
وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ هُمْ يَكْفُرُوْنَ (۷۲)

✍️ خداوند برای شما از جنس خودتان همسرانی قرار داد؛ و از همسرانتان برای شما فرزندان و نوههایی به وجود آورد؛ و از پاکیزه‌ها به شما روزی داد؛ آیا به باطل ایمان می آورند، و نعمت خدا را انکار می کنند؟! (۷۲) - نحل
پیام: ح

۱- یکسانی خلقت زن و مرد

۲- رشد و پرورش فرزندان از اهداف تشکیل خانواده

☀️ کلیت:

رشد و پرورش فرزندان از اهداف تشکیل خانواده

درس پانزدهم

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَ وَلَا مَؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَا تُعْجِبُكُمْ وَلَا تُنكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَا تُعْجِبُكُمْ اُولٰٓئِكَ يَدْعُوْنَ اِلَى النَّارِ وَاللّٰهُ يَدْعُوْا اِلَى الْجَنَّةِ وَالْغُفْرَةِ بِاِذْنِهٖ وَيُبَيِّنُ اٰيٰتِهٖ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُوْنَ (۲۲۱)

✍️ و با زنان مشرک و بت پرست، تا ایمان نیاورده‌اند، ازدواج نکنید! (اگر چه جز به ازدواج با کنیزان، دسترسی نداشته باشید؛ زیرا) کنیز باایمان، از زن آزاد بت پرست، بهتر است؛ هر چند (زیبایی، یا ثروت، یا موقعیت او) شما را به شگفتی آورد. و زنان خود را به ازدواج مردان بت پرست، تا ایمان نیاورده‌اند، در نیاورید! (اگر چه ناچار شوید آنها را به همسری غلامان باایمان درآورید؛ زیرا) یک غلام باایمان، از یک مرد آزاد بت پرست، بهتر است؛ هر چند (مال و موقعیت و زیبایی او)، شما را به شگفتی آورد. آنها دعوت به سوی آتش می کنند؛ و خدا دعوت به بهشت و آمرزش به فرمان خود می نماید، و آیات خویش را برای مردم روشن می سازد؛ شاید متذکر شوند! (۲۲۱) - بقره

پیام: ح

۱- شرط اصلی و اولی در انتخاب همسر، مؤمن اوست.

۲- همسری که مشرک باشد اعضای خانواده را به نافرمانی از خدا و بدبختی ابدی سوق می دهد.

☀️ کلیت:

اولین و مهم ترین معیار همسر شایسته: با ایمان بودن

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ (۴۰)

پروردگارا: مرا برپا کننده نماز قرار ده، و از فرزندانم (نیز چنین فرما)، پروردگارا: دعای مرا بپذیر! (۴۰) - ابراهیم پیام:

پدر و مادر با ایمان تلاش می کنند فرزندانشان مؤمن باشند و نماز را به پا دارند.
کلیت: ⚙️

نقش و وظیفه‌ی پدر و مادر با ایمان در تربیت دینی فرزندان

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ (۴۱)

پروردگارا! من و پدر و مادرم و همه مؤمنان را، در آن روز که حساب برپا می شود، ببامرز! (۴۱) - ابراهیم پیام:

فرزند با ایمان، همواره به پدر و مادر خود محبت می ورزد و برای آن ها دعا می کند.

درس شانزدهم

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُم بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِّنْ شَيْءٍ كُلِّ امْرَأٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينٌ (۲۱)

کسانی که ایمان آوردند و فرزندانشان به پیروی از آنان ایمان اختیار کردند، فرزندانشان را (در بهشت) به آنان ملحق می کنیم؛ و از (پاداش) عملشان چیزی نمی کاهیم؛ و هر کس در گرو اعمال خویش است! (۲۱) - طور پیام:

۱- ضرورت تبعیت و اطاعت از فرزندان در ایمان از والدین خود

۲- بازتاب ایمان زن و مرد در خانواده:

- ایمان آوردن فرزندان
- رسیدن آن ها به اولیانشان در بهشت
- رسیدن به سعادت مطابق اعمالشان

کلیت: ⚙️

مهم ترین هدف ازدواج و نقش مشترک پدر و مادر: رشد و تعالی خود فرزندان

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا وَلَا تَنْهَرُهُمَا

قُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا (۲۳) وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا (۲۴)

و پروردگارت فرمان داده: جز او را نپرستید! و به پدر و مادر نیکی کنید! هر گاه یکی از آن دو، یا هر دوی آنها، نزد تو به سن پیری رسند، کمترین اهانتی به آنها روا مدار! و بر آنها فریاد مزن! و گفتار لطیف و سنجیده و بزرگووارانه به آنها بگو! (۲۳) و بالهای تواضع خویش را از محبت و لطف، در برابر آنان فرود آر! و بگو: «پروردگارا! همان گونه که آنها مرا در کوچکی تربیت کردند، مشمول رحمتشان قرار ده!» (۲۴) - اسراء پیام:

۱- بعد از ایمان به خدا از اهم مسائل نیکی به پدر و مادر است.

۲- احسان کردن بی قید و شرط مهم‌ترین وظیفه‌ی فرزندان

۳- وظایف فرزندان در هنگام پیری پدر و مادر:

- نگفتن کوچک‌ترین سخن ناخوشایند به آنها
- دور نکردن آنها از خود
- با آنان کریمانه سخن گفتن
- گستراندن پر و بال مهربانی و محبت به آنها
- طلب بخشش از خداوند برای آنها

☀ کلیت:

وظایف فرزندان نسبت به والدین